

Nr 11.

Ankom till riksdagens kansli den 16 april 1920 kl. 5 e. m.

Andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande nr 11, i anledning av första kammarens beslut rörande en inom nämnda kammare väckt motion angående lapplagstiftningskommitténs förstärkande med en effektiv representation av lappar.

I en inom första kammaren väckt motion, nr 208, har herr *Lindhagen* hemställt, »att riksdagen ville hos regeringen anhålla, att den utsedda kommittén för revision av lapplagstiftningen måtte, även så vitt rörer revisionsarbetet i sin helhet, förstärkas med en effektiv representation av lappar, minst tre personer, i enlighet med den av lapparnas landsmöte i februari 1918 till regeringen framförda önskan, samt att därvid lapparnas egna önskingar om valet av representanter i möjligaste mån inhämtas».

Motionen.

I motiveringen av denna hemställan anföres bl. a. följande:

»År 1904 började inom samefolket de första känningarna av ett behov att höja sig i allmänt kulturellt hänseende och avlyfta något sina ledband. Man vände sig, såsom naturfolk ofta göra, först till Konungen personligen, men märkte snart, att det var regering och riksdag, och deras ämbetsmän kanske allra mest, som hade avgörandena i sin hand. Samefolket började därefter mer och mer söka förbindelser med de verkligt inflytelserika kretsarna.

Sedan den s. k. lapplagstiftningen tidigare undergått den ena revisionen efter den andra, men ändå befunnits ungefär lika bristfällig, väcktes till sist år 1908 i riksdagen av riksdagsman G. Kronlund en framställning om en ny revision. Följande år tillsattes också en regeringskommitté, utan någon lapps representant givetvis. Denna kommitté framkom åtskilliga år efteråt med några provisoriska grunder för förhållandenas

Bihang till riksdagens protokoll 1920. 13 saml. 4 avd. 8 häft. (Nr 11.) 1

ordnande, vilket förslag framlades för 1917 års riksdag. Där uppstod olika meningar om förslaget, vilket var byggt på en strävan att söka återföra lapparna till det verkliga nomadlivet även genom tvångsbestämmelser i strid mot de förhoppningar och det tillvarelsesätt, som lapparna själva tillägnat sig under inflytande av tidsförhållandena. Av denna anledning blev förslaget i väsentliga delar återförvisat till regeringen.

Emellertid samlades lapparna i februari 1918 uti Östersund för första gången till ett gemensamt landsmöte i syfte att söka gemensamt företaga något för sin andliga och sociala lyftning. Bidrag till bestridande av mötesomkostnaderna hade lämnats av regeringen. Vid detta landsmöte, som vann stor anslutning, debatterades frågorna ingående och antogos olika resolutioner, vilka sedan jämte protokollet överförhandlingarna överlämnades till regeringen. Ett av dessa uttalanden innefattade mötets önskan, att minst tre lappska representanter, en från vardera av Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län, måtte beredas tillfälle att medverka i den kommitté, som omhänderhade den pågående revisionen av lapplagen. I maj 1918 uppvaktades sedan regeringen av en av landsmötet utsedd deputation, som då, med överlämnande av förenämnda protokoll och resolutioner, framlade de sociala, ekonomiska och moraliska synpunkter, varefter folket självt önskade gå sin framtid till mötes. Dessa synpunkter ansågo lapparna »vara bestämt avvikande från den kamerala utredningen i såväl skolfrågan som förslaget i renbetesfrågan», som kommittén framkonstruerat. Denna uppfattning utvecklades även i den särskilda skrivelse, varmed landsmötets förtroendemän överlämnade till regeringen mötets förhandlingar.

Sedan den förra kommitténs ordförande härefter av sagt sig uppdraget, tillsattes en ny rekonstruerad kommitté för att företaga den slutliga behandlingen av hela den inre lappfrågan. Den internationella har särskilt behandlats med Norge och numera slutförts. Till ordförande i revisionen utsågs landshövdingen Walter Murray och till ledamöter under revisionsarbetet i dess helhet kanslirådet L. Berglöf, lappfogden J. O. Holm, landssekreteraren S. A. Lilja samt ledamöterna av riksdagens andra kammare J. Rehn i Hissjö och sparbankskamreraren E. L. Lindley i Söderhamn. Till ledamöter vid behandlingen av frågor som rörde det lappska folkskoleväsendet förordnades ledamoten av riksdagens andra kammare E. Kristensson i Göteborg, komminister H. L. Marklund i Dorotea och teologie stud. J. Park, den sistnämnde lapp. Till sakkunnige i frågor, som angingo Västerbottens lappar utsågos lappfogden E. Bergström, kommunalnämndsordföranden J. Johansson i Västansjö, landsfiskalen i

Vilhelmina distrikt Gust. Lindström samt lappmännen Torkel Larsson Krojk och Torkel Tomasson. Sedermera har till sjunde ledamot i kommittén och på samma gång dess sekreterare utsetts t. f. revisionssekreteraren Aastrup.

Såsom man finner, har samefolkets rimliga önskan att i en sådan fråga få minst tre representanter i kommittén under »revisionsarbetet i dess helhet» på ett mycket ofullkomligt sätt vunnit avseende. Icke ens en enda representant har tillkallats. Visserligen innehåller regeringens beslut om kommitténs tillsättande, att kommittén äger med sig adjungera andra personer, ifall det prövas nödigt. Av en sådan bestämmelse bruka kommittéer, sedan de väl fått makten, mycket sällan begagna sig, en avspeglning av allas vår uppfattning om förtroendeuppdrag, som vi själva erhållit. I varje fall innefattar en sådan svag möjlighet icke den självskrivna, självständiga och permanenta representation, som, åtminstone enligt min uppfattning, varit lapparnas obetingade rättighet och för sakens framfärd den enda förhoppningsgivande.»

Ifrågavarande motion blev av första kammaren hänvisad till dess andra tillfälliga utskott, som i anledning av densamma avgivit följande utlåtande:

»Motionären vill göra gällande, att lappfolket icke blivit tillräckligt representerat i den för revision av gällande bestämmelser rörande lapparnas förhållanden inom riket m. m. tillsatta kommittén, samt att på grund härav lapparnas berättigade önskemål beträffande nämnda revision icke torde komma att vinna tillbörligt beaktande vid kommitténs arbete. Enligt vad utskottet inhämtat, torde emellertid fog saknas för en dylik erinran. Kommittén består förutom ordföranden av fem ledamöter för kommittéarbetet i det hela samt dessutom av tre ledamöter, av vilka en är lapp, för behandling av frågan angående det lappska skolväsendet. Av de fem sakkunniga, som tillkallats att med kommittén överlägga rörande frågor, som angå västerbottenslapparna, äro emellertid tre lappar, och då samtliga såväl ledamöter som sakkunniga hittills deltagit i alla kommitténs sammanträden, hava lapparnas önskemål jämväl beträffande revisionsarbetet i det hela kunnat framföras inom kommittén. Dessutom hava några av ledamöterna haft särskilda överläggningar med Västerbottens lappar, och har kommittén för avsikt att inom den närmaste tiden hålla dylika överläggningar även med Norrbottens lappar.

Av det anförda torde framgå, att sådan utökning av kommittén, som motionären ifrågasätter, icke torde vara av behovet påkallad för vinnande av motionens syfte, varför utskottet får hemställa, att förevarande motion icke måtte till någon första kammarens åtgärd föranleda.»

*Första kam-
marens till-
fälliga ut-
skotts ut-
låtande.*

Vid frågans behandling i första kammaren blev emellertid herr Lindhagens ifrågavarande motion av kammaren bifallen. Detta första kammarens beslut har därefter jämlikt § 63 riksdagsordningen delgivits andra kammaren, som remitterat ärendet till sitt fjärde tillfälliga utskott.

Utskottet.

Utskottet finner för sin del motionärens krav på en förstärkning av lapplagstiftningskommittén med en effektiv representation av lappar vara behjärtansvärt. Visserligen är det sant, att i den avdelning av kommittén, som har att behandla skolfrågor, redan nu finnes en ledamot som är lapp och att denne har rätt att deltaga både i förhandlingarna och besluten, samt att även eljes möjlighet beretts lapparna att för kommittén framlägga sina önskemål. I själva huvudkommittén har däremot ingen lapp fått säte och stämma. Att ändring härutinnan sker synes utskottet rättmätigt, icke minst ur den synpunkten, att därigenom lapparnes förtroende för kommittén och för resultatet av dess arbete tvivelsutan skulle i hög grad stegras.

Utskottet får sålunda hemställa,

att andra kammaren, med biträdande av första kammarens beslut, måtte för sin del besluta, att riksdagen ville hos regeringen anhålla, att den utsedda kommittén för revision av lapplagstiftningen måtte, även så vitt rör revisionsarbetet i sin helhet, förstärkas med en effektiv representation av lappar, minst tre personer, i enlighet med den av lapparnes landsmöte i februari 1918 till regeringen framförda önskan, samt att därvid lapparnes egna önskningsar om valet av representanter i möjligaste mån inhämtas.

Stockholm den 16 april 1920.

Å utskottets vägnar:

OSCAR CARLSTRÖM.

Närvarande: herrar *Carlström*, *Sundling*, *Karlsson* i Vätö, *Svensson* i Långelanda, *Johansson* i Hässlås*, *Hansson* i Rättvik, *Ericsson* i Malmö, *Månsson* i Backa, *Edsbäcker* och *Schill**.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.